

Sprawa C-147/24 [Safi]ⁱ**Streszczenie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym zgodnie z art. 98 § 1 regulaminu postępowania przed Trybunałem Sprawiedliwości****Data wpływu:**

26 lutego 2024 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Rechtbank Den Haag (Niderlandy)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

26 lutego 2024 r.

Strona skarżąca:

V

Strona przeciwna:

Staatsecretaris van Justitie en Veiligheid

Przedmiot postępowania głównego

Skarga na decyzję odmowną w przedmiocie przyznania pochodnego prawa pobytu na podstawie art. 20 TFUE w Niderlandach obywatelowi państwa trzeciego, który posiada już prawo pobytu w innym państwie członkowskim i jest rodzicem posiadającego obywatelstwo niderlandzkie i mieszkającego w Niderlandach dziecka.

Przedmiot i podstawa prawna wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

Wykładnia art. 20 TFUE w kontekście przyznania pochodnego prawa pobytu, w sytuacji gdy wskutek odmowy przyznania prawa pobytu obywatel państwa trzeciego nie musi opuszczać terytorium Unii, lecz może powrócić do państwa członkowskiego, w którym posiada prawo pobytu. Waga, jaką w takiej sytuacji

ⁱ Niniejszej sprawie została nadana fikcyjna nazwa, która nie odpowiada rzeczywistej nazwie żadnej ze stron postępowania.

należy nadać stosunkowi zależności dziecka od tego rodzica, najlepszemu interesowi dziecka, poszanowaniu życia rodzinnego i potencjalnej konieczności skorzystania przez to dziecko z przysługującego mu prawa do swobodnego przemieszczania się. Artykuł 267 TFUE

Pytania prejudycjalne

I Czy art. 20 TFUE należy interpretować w ten sposób, że nie jest wykluczone, że będącemu obywatelem państwa trzeciego rodzicowi należy przyznać pochodne prawo pobytu w państwie członkowskim, którego obywatelstwo posiada i w którym mieszka jego dziecko, które nie korzystało jeszcze ze związanych ze swoim obywatelstwem praw, w sytuacji gdy taki będący obywatelem państwa trzeciego rodzic posiada już prawo pobytu w innym państwie członkowskim?

Jeżeli nie jest wykluczone, że będącemu obywatelem państwa trzeciego rodzicowi należy przyznać pochodne prawo pobytu w państwie członkowskim, którego obywatelstwo posiada i w którym mieszka jego małoletnie dziecko, które nie korzystało jeszcze ze związanych ze swoim obywatelstwem praw, w sytuacji gdy taki będący obywatelem państwa trzeciego rodzic posiada już prawo pobytu w innym państwie członkowskim:

II Czy z art. 20 TFUE, rozpatrywanego w świetle art. 5 lit. a) i b) dyrektywy 2008/115 i art. 6 ust. 2 dyrektywy 2008/115 – w sytuacji istnienia stosunku zależności tego rodzaju, że uzasadnia on przyznanie pochodnego prawa pobytu na podstawie art. 20 TFUE – wynika ciążący na organie wydającym decyzję obowiązek polegający na tym, by organ ten upewnił się – zanim poleci będącemu obywatelem państwa trzeciego rodzicowi, ażeby ten natychmiast udał się do państwa członkowskiego, w którym posiada zezwolenie na pobyt lub inne zezwolenie upoważniające do pobytu – co do tego, czy skorzystanie z prawa do swobodnego przemieszczania się i pobytu leży w najlepszym interesie dziecka oraz czy możliwe jest dalsze korzystanie z prawa do życia rodzinnego, i czy elementy te należy uwzględnić w ramach oceny wniosku o przyznanie pochodnego prawa pobytu?

Przywołane przepisy prawa Unii Europejskiej i prawa międzynarodowego oraz orzecznictwo Trybunału

Artykuł 3 Konwencji ONZ o prawach dziecka

Artykuł 8 Europejskiej konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (zwaney dalej „EKPC”)

Artykuł 20 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (zwanego dalej „TFUE”)

Artykuły 7 i 24 Karty praw podstawowych (zwanej dalej „Kartą)

Artykuły 5 i 6 dyrektywy 2008/115/WE

Wyroki: z dnia 5 maja 2022 r., Subdelegación del Gobierno en Toledo/XU i QP (C-451/19 i C-532/19); z dnia 8 marca 2011 r., Zambrano (C-34/09); z dnia 7 września 2022 r., Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Charakter prawa pobytu na podstawie art. 20 TFUE) (C-624/20); z dnia 22 czerwca 2023 r., Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Będąca obywatelką Tajlandii matka małoletniego dziecka będącego obywatelem Niderlandów) (C-459/20); z dnia 15 listopada 2011 r., Dereci (C-256/11); z dnia 14 stycznia 2021 r., Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Powrót małoletniego bez opieki) (C-441/19); z dnia 22 listopada 2022 r., Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Wydalenie – Medyczna marihuana) (C-69/21); z dnia 11 marca 2021 r., Państwo belgijskie (Powrót rodzica małoletniego) (C-112/20)

Opinie rzecznika generalnego w sprawach Zambrano (C-34/09) oraz Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Osoby utożsamiające się z wartościami Unii) (C-646/21)

Powołane przepisy prawa krajowego

Artykuł 8 Vreemdelingenwet 2000 (ustawy o cudzoziemcach z 2000 r.) stanowi, że cudzoziemiec przebywa w Niderlandach legalnie jako obywatel wspólnotowy, jeżeli przebywa w tym państwie na podstawie uregulowania wydanego na mocy TFUE.

Punkt B10/2.2 Vreemdelingencirculaire 2000 (okólnika w sprawie cudzoziemców z 2000 r.) stanowi, że aby pobyt był legalny, spełnione muszą zostać wszystkie z następujących warunków:

- „a. cudzoziemiec musi uwiarygodnić swoją tożsamość i obywatelstwo [...];
- b. cudzoziemiec ma małoletnie dziecko [...] posiadające obywatelstwo niderlandzkie;
- c. cudzoziemiec wspólnie z drugim rodzicem lub samodzielnie sprawuje rzeczywistą opiekę nad małoletnim dzieckiem; oraz
- d. pomiędzy cudzoziemcem a dzieckiem istnieje taki stosunek zależności, że dziecko byłoby zmuszone do opuszczenia terytorium Unii, gdyby cudzoziemcowi odmówiono prawa pobytu.

[...]”

Na mocy tego przepisu cudzoziemcowi, który wnosi o uzyskanie prawa pobytu w charakterze rodzica sprawującego opiekę nad dzieckiem, nie wydaje się

zezwolenia na pobyt, jeżeli przysługuje mu już prawo pobytu w innym państwie członkowskim.

Zwięzłe przedstawienie stanu faktycznego i postępowania głównego

- 1 Skarżąca jest obywatelką marokańską. Ona i jej niderlandzko-marokański małżonek są rodzicami małoletniego syna, który jest obywatelem niderlandzkim. U syna występuje opóźnienie w rozwoju mowy oraz języka. Objęty jest on edukacją specjalną. Opiekę nad nim sprawują oboje mieszkający wspólnie rodzice. Ze względu na problemy zdrowotne ojciec nie uzyskuje dochodów z pracy, ale otrzymuje świadczenia socjalne. Jest on zwolniony z obowiązku wykonywania pracy.
- 2 W latach 1999–2014 skarżąca zamieszkiwała w Hiszpanii i posiada tamtejsze prawo pobytu, które pozostaje ważne, pomimo iż złożyła do odpowiednich organów hiszpańskich wnioski o jego cofnięcie. Od 2014 r. przebywa bez ważnego zezwolenia w Niderlandach i nigdy nie popadła w konflikt z prawem.
- 3 Na podstawie art. 20 TFUE wniosła o przyznanie pochodnego prawa pobytu jako członkowi rodziny obywatela Unii, co spotkało się z odmową strony przeciwnej. Nie składała ona w Niderlandach żadnych innych wniosków. Ojciec i syn nie korzystali z kolei nigdy z przysługującej im swobody przemieszczania się.

Istotne argumenty stron w postępowaniu głównym

- 4 Skarżąca twierdzi, że może wywodzić prawo pobytu z art. 20 TFUE, ponieważ jej syn jest od niej zależny. W reakcji na odmowę przyznania jej tego prawa przez stronę przeciwną podnosi ona, iż należy jej przyznać zezwolenie na pobyt na podstawie art. 8 EKCP.
- 5 Strona przeciwna uzasadnia odmowę przyznania prawa pobytu na podstawie art. 20 TFUE okolicznością, że skarżąca ma już prawo pobytu w Hiszpanii. Strona przeciwna zbadała z urzędu, czy skarżąca kwalifikowałaby się do zezwolenia na pobyt na podstawie art. 8 EKPC. Pomimo stwierdzenia, iż można mówić o prowadzeniu życia rodzinnego i prywatnego w Niderlandach, to jednak zdaniem strony przeciwnej interes rządu niderlandzkiego przeważa nad osobistym interesem skarżące i jej rodziny.
- 6 Wynikająca z tego odmowa przyznania zezwolenia na pobyt jest jednocześnie nakazem natychmiastowego udania się do Hiszpanii. Małoletni syn może wyjechać razem ze skarżącą i tym sposobem nie musi opuszczać terytorium Unii jako całości.

Zwięzłe uzasadnienie odesłania

a) *Cechy szczególne pochodnego prawa pobytu*

- 7 Z wyroku Trybunału z dnia 5 maja 2022 r. XU i QP (C-451/19 i C-532/19) sąd odsyłający wnioskuje, że aby można było przyznać pochodne prawo pobytu na podstawie art. 20 TFUE, musi nie tylko zachodzić bardzo szczególna sytuacja oraz istnieć stosunek zależności, lecz także zaistnieć okoliczność, że tego rodzaju zezwolenie podlega rozważeniu jedynie wówczas, gdy prawa pobytu nie można wywieść z prawa wtórnego Unii ani prawa krajowego (jak ma to miejsce w przypadku skarżącej). Pochodne prawo pobytu ma bowiem charakter subsydiarny.
- 8 W Niderlandach pochodne prawo pobytu przyznaje się wówczas, gdy istnieje stosunek zależności pomiędzy będącym obywatelem państwa trzeciego rodzicem a posiadającym obywatelstwo niderlandzkie dzieckiem, które mieszka w Niderlandach i (jeszcze) nie korzystało z przysługującego mu prawa do swobodnego przemieszczania się i pobytu. W razie odmowy przyznania prawa pobytu na podstawie art. 20 TFUE strona przeciwna z urzędu bada jeszcze dany wniosek pod kątem art. 8 EKPC, lecz nie pod kątem prawa wtórnego Unii czy prawa krajowego. Sąd co do zasady nie bada również z urzędu, czy prawo pobytu można przyznać na podstawie jakiegoś innego przepisu.
- 9 Zdaniem sądu odsyłającego art. 8 EKPC i art. 20 TFUE wymagają zasadniczo innej oceny. W pierwszym przypadku państwo może dokonać wyważenia interesu indywidualnego (życia rodzinnego) wnioskodawcy i interesu państwa, i przysługuje mu w tym względzie pewien margines swobody uznania. W związku z tym można uwzględnić takie czynniki jak potencjalne obiektywne utrudnienia w stworzeniu życia rodzinnego gdzie indziej czy najlepszy interes dziecka. W przypadku art. 20 TFUE nie dokonuje się jednak wyważenia wspomnianych dwóch interesów. Decydujący jest jedynie stopień zależności pomiędzy dzieckiem a jego będącym obywatelem państwa trzeciego rodzicem.
- 10 Strona przeciwna odmówiła przyznania prawa pobytu na podstawie art. 20 TFUE w oparciu o swoją interpretację orzecznictwa Trybunału, zgodnie z którą pochodne prawo pobytu przyznaje się jedynie wówczas, gdy pomiędzy będącym obywatelem państwa trzeciego rodzicem a jego będącym obywatelem Unii dzieckiem istnieje taki stosunek zależności, że w razie nieprzyznania rodzicowi prawa pobytu dziecko byłoby zmuszone do opuszczenia *terytorium Unii jako całości*.
- 11 Sąd odsyłający zastanawia się, czy w ramach badania złożonego na podstawie art. 20 TFUE wniosku skarżącej, wystarczy zastosować zasady, które można wywieść z orzecznictwa Trybunału. Ściślej rzecz ujmując, pytanie brzmi, czy posiadanie przez skarżącą prawa pobytu w Hiszpanii oznacza, że dokonując oceny najlepszego interesu jej dziecka, należy ustalić wyłącznie to, czy – z racji tego, że

nie będzie ono musiało opuszczać terytorium Unii – zagwarantowane będą jego prawa związane z obywatelstwem Unii Europejskiej.

- 12 W tym względzie sąd uważa, że – zgodnie z wyrokiem z dnia 7 września 2022 r., *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid* (Charakter prawa pobytu na podstawie art. 20 TFUE) (C-624/20) – w celu dokonania oceny stosunku zależności pomiędzy rodzicem a dzieckiem kierując się najlepszym interesem dziecka, należy wziąć pod uwagę wszystkie okoliczności danego przypadku. Należą do nich zamieszkiwanie na stałe rodzica będącego obywatelem państwa trzeciego wspólnie z rodzicem będącym obywatelem Unii oraz utrzymywanie osobistych i bezpośrednich kontaktów z obojgiem rodziców. W niniejszej sprawie warunki te są spełnione. Odmowa strony przeciwnej nie wiązała się jednak z wcześniejszym zbadaniem, co leżałoby w najlepszym interesie dziecka ani ze zbadaniem istnienia stosunku zależności ani też tego, jakie konsekwencje decyzja odmowna niesłaby dla życia rodzinnego.
- 13 Zgodnie z wyrokiem Trybunału w sprawach *Subdelegación del Gobierno en Toledo* (C-451/19 i C-532/19) istnienie zaledwie więzi rodzinnej pomiędzy obywatelem Unii a obywatelem państwa trzeciego samo w sobie nie wystarcza do przyznania pochodnego prawa pobytu. Sąd odsyłający uważa, iż można stąd wywnioskować, że Trybunał wymaga istnienia pewnego stosunku zależności.
- 14 Sąd odsyłający ustalił, że stosunek zależności pomiędzy skarżącą a jej dzieckiem jest wystarczająco intensywny, by uzasadnić przyznanie pochodnego prawa pobytu na podstawie art. 20 TFUE. W razie nieprzyznania skarżącej prawa pobytu dziecko byłoby zmuszone jej towarzyszyć. Jednocześnie dziecko pozostaje jednak w stosunku zależności ze swoim ojcem.
- 15 Gdyby dziecko będące obywatelem Unii zostało zmuszone do opuszczenia Unii, pozbawiono by je możliwości skutecznego korzystania z przysługujących mu praw wynikających z prawa Unii. Sąd odsyłający wywodzi z orzecznictwa Trybunału, że owe prawa dziecka są właśnie uzasadnieniem dla przyznania rodzicowi pochodnego prawa pobytu. To przewidziane w art. 20 TFUE prawo nie jest prawem osobistym będącego obywatelem państwa trzeciego rodzica, lecz prawem wynikającym z unijnego obywatelstwa małoletniego dziecka, które jest zależne od swojego rodzica.
- 16 Sąd odsyłający zastanawia się, czy orzecznictwo Trybunału w zakresie art. 20 TFUE oraz obowiązek opuszczenia terytorium Unii zachowują pełne zastosowanie wówczas, gdy będący obywatelem państwa trzeciego rodzic ma prawo pobytu w państwie członkowskim innym niż to, którego obywatelem jest jego dziecko i w którym dziecko to zamieszkuje.

b) Ocena stosunku zależności

- 17 Według Trybunału dokonując oceny stosunku zależności, należy wziąć pod uwagę wszystkie okoliczności oraz najlepszy interes dziecka, jak również jego

wiek oraz poziom rozwoju emocjonalnego. Zgodnie z wyrokiem z dnia 22 czerwca 2023 r., Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Będąca obywatelką Tajlandii matka małoletniego dziecka będącego obywatelem Niderlandów) (C-459/20) na najlepszy interes dziecka nie można powołać się w celu oddalenia wniosku o udzielenie zezwolenia na pobyt [rodzica], lecz wręcz przeciwnie – powołanie się na nie ma służyć uniemożliwieniu wydania decyzji zobowiązującej to dziecko do opuszczenia terytorium Unii.

- 18 Z powyższego wyroku Komisja Europejska zdaje się wywodzić, iż najlepszy interes dziecka nie musi jednak stanowić nadrzędnego względu w ramach dokonywania oceny wniosku o przyznanie pochodnego prawa pobytu.
- 19 Sąd odsyłający pragnie dowiedzieć się od Trybunału, czy odpowiednie organy muszą wziąć pod uwagę najlepszy interes dziecka oraz poszanowanie życia prywatnego i rodzinnego wyłącznie w ramach oceny stosunku zależności, czy też elementy te powinny zostać uwzględnione jako integralna część oceny i stanowić nadrzędny wzgląd w procesie podejmowania decyzji.
- 20 Dotychczas Trybunał wspominał o najlepszym interesie dziecka tylko w ramach wykładni tego, jakie okoliczności należy uwzględnić, dokonując oceny intensywności stosunku zależności. Nie musi to bezwzględnie oznaczać, że najlepszemu interesowi dziecka nie przypisuje się już dalszego znaczenia. We wcześniejszych sprawach ocena stosunku zależności stanowiła mianowicie sedno będącej do dokonania oceny. Jeżeli przy ocenie wniosku o przyznanie pochodnego prawa pobytu nie bez znaczenia pozostaje również i konieczność – ze względu na stosunek zależności – opuszczenia państwa członkowskiego, w którym dziecko zamieszkuje i którego jest obywatelem – a zatem zachodzi potrzeba przeprowadzenia dodatkowego, bardziej dogłębnego badania – wówczas w ramach takiego badania należało będzie uwzględnić najlepszy interes dziecka.
- 21 Z orzecznictwa Trybunału nie można wywieść odpowiedzi na powyższe pytanie. Sytuacja taka jak rozpatrywana w niniejszej sprawie nie była jeszcze przedmiotem rozważań przed Trybunałem. Dla sądu oczywistym jest, że w sprawach, w których będący obywatelem państwa trzeciego rodzic nie otrzymał prawa pobytu w Unii ze względu na brak stosunku zależności, sam tylko najlepszy interes dziecka był istotnym elementem przy dokonywaniu oceny intensywności tegoż stosunku. Jeżeli jednak oceny istnienia stosunku zależności nie można potraktować jak pełnej oceny tego, czy [rodzicowi] należy przyznać pochodne prawo pobytu, to pojawia się pytanie o to, w jaki sposób wydający decyzję organ powinien uwzględnić najlepszy interes dziecka w ramach ostatecznej oceny wniosku o przyznanie pochodnego prawa pobytu.

c) *Konieczność skorzystania z prawa do swobodnego przemieszczania się*

- 22 Stosunek zależności między skarżącą a dzieckiem jest tego rodzaju, że gdyby skarżąca nie otrzymała prawa pobytu, wówczas dziecko musiałoby jej towarzyszyć i opuścić terytorium Niderlandów. Nie musiałoby jednak opuszczać

terytorium Unii. Dziecko zostałoby zatem zmuszone do skorzystania z przysługującego mu prawa do swobodnego przemieszczania się i pobytu.

- 23 W wyroku Subdelegación del Gobierno en Toledo Trybunał stwierdził, że jedna z zasad prawa międzynarodowego stoi na przeszkodzie temu, by państwo członkowskie mogło odmówić swoim obywatelom prawa wjazdu lub pobytu na swoim terytorium. Państwo członkowskie nie może zatem nakazać swemu obywatelowi opuszczenia swego terytorium. Stałoby się tak jednak w niniejszej sprawie z racji stosunku zależności.
- 24 Pochodne prawo pobytu nie jest prawem osobistym będącego obywatelem państwa trzeciego rodzica, lecz prawem wynikającym z unijnego obywatelstwa małoletniego dziecka, które jest zależne od swojego rodzica. Zdaniem sądu odsyłającego to właśnie prawa dziecka mają decydujące znaczenie podczas ustalania, czy jego rodzicowi należy przyznać prawo pobytu.
- 25 Gdyby Trybunał dokonał wykładni art. 20 TFUE w sposób, zgodnie z którym w niniejszej sprawie nie należałoby skarżącej przyznawać pochodnego prawa pobytu w Niderlandach, oznaczałoby to, że dziecko – będące obywatelem Unii – zostałoby z racji stosunku zależności zmuszone do skorzystania z przysługującego mu prawa do swobodnego przemieszczania się i pobytu.
- 26 Ratio legis art. 20 TFUE polega na tym, aby dziecko zachowało swoje prawa jako obywatel Unii. W rozpatrywanym przypadku dziecko musiałoby korzystać z przysługującego mu prawa do swobodnego przemieszczania się i pobytu, aby w dalszym ciągu utrzymywać osobiste kontakty z obojgiem rodziców. Zdaniem sądu odsyłającego istotą prawa jako takiego jest również to, że istnieje swoboda, by z niego nie korzystać. Swoboda ta zostałaby całkowicie przekreślona, gdyby ze względu na stosunek zależności dziecko musiało wraz z matką udać się do Hiszpanii.
- 27 Pytanie brzmi, czy takie zobowiązanie względem małoletniego obywatela Unii uzasadnione jest wtedy, gdy przeprowadza się jedynie ocenę tego, czy dziecko będzie mogło pozostać na terytorium Unii. Nie przeprowadza się bardziej dogłębnej analizy najlepszego interesu małoletniego obywatela Unii ani też tego, czy jego w interesie leży konieczność skorzystania z przysługującego mu prawa do swobodnego przemieszczania się i pobytu.
- 28 W najlepszym interesie dziecka może być przecież pozostanie w państwie członkowskim, którego jest obywatelem. Tego interesu nie bierze się pod uwagę wówczas, gdy należy dokonać jedynie oceny tego, czy odmowa przyznania [rodzicowi] pochodnego prawa pobytu oznaczałaby, że będące obywatelem Unii dziecko musiałoby opuścić terytorium Unii jako całości. Powstaje zatem pytanie, czy można odstąpić od dokładniejszej analizy najlepszego interesu dziecka z racji tego, że zachowanie praw związanych z obywatelstwem Unii stanowi uzasadnienie dla przyznania pochodnego prawa pobytu jego rodzicowi.

- 29 Zgodnie z Kartą każde dziecko ma prawo do utrzymywania stałego, osobistego związku i bezpośredniego kontaktu z obojgiem rodziców, a prawo do życia rodzinnego musi zostać poszanowane. Życiu rodzinnemu wagę nadaje się wyłącznie w ramach dokonywania oceny intensywności stosunku zależności. W przypadku odmowy przyznania pochodnego prawa pobytu ze względu na to, że będący obywatelem państwa trzeciego rodzic nie musi opuszczać terytorium Unii, nie bada się już dalej, jakie będą konsekwencje takiej decyzji dla życia rodzinnego. I tak w niniejszej sprawie małżonek również musiałby udać się do Hiszpanii, aby zachować jedność rodziny.
- 30 Odmawiając przyznania pochodnego prawa pobytu, strona przeciwna nie zbadała, jak wyglądałyby możliwości kontynuowania życia rodzinnego tej rodziny w Hiszpanii. Zdaniem skarżącej ojciec nie spełnia warunków pozwalających mu na stały pobyt w Hiszpanii. Dziecko musiałoby wówczas wybrać, z którym z rodziców chciałoby zamieszkać. Nie można od dziecka wymagać podobnej decyzji i prawdopodobnie nie leżałoby to w jego najlepszym interesie. Co więcej, stosunek zależności istnieje nie tylko w odniesieniu do rodzica będącego obywatelem państwa trzeciego, lecz także w odniesieniu do rodzica będącego obywatelem Unii.
- 31 Choć dokonując oceny pod kątem art. 8 EKCP, strona przeciwna zbadała tę okoliczność, to większą wagę przypisała interesowi ogólnemu państwa. Sąd odsyłający zauważa, że skarżąca musi w tym kontekście przedstawić i umotywić swoje interesy, i pragnie dowiedzieć się, czy w sytuacji takiej jak rozpatrywana w niniejszej sprawie na stronie przeciwnej spoczywa obowiązek przeprowadzenia bardziej dogłębnej analizy.

d) Waga najlepszego interesu dziecka

- 32 Zdaniem sądu odsyłającego najlepszy interes dziecka to więcej niż posiadanie i zachowanie praw związanych z obywatelstwem Unii. Z orzecznictwa Trybunału [opinia rzecznika generalnego w sprawie C-646/21, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Osoby utożsamiające się z wartościami Unii)], a także wyroki w sprawach Państwo belgijskie (Powrót małoletniego bez opieki) (C-112/20) Państwo belgijskie (Małoletni uchodźca pozostający w związku małżeńskim) (C-230/21)] wywodzi on, że także wtedy, gdy osoba małoletnia sama nie jest wnioskodawcą, ale wynik postępowania wywołuje w odniesieniu do niej konsekwencje, wówczas w takim postępowaniu w ramach oceny wniosku należy uwzględnić najlepszy interes dziecka.
- 33 Trybunał orzekł już, że na najlepszy interes dziecka można powołać się w celu uniemożliwienia wydania decyzji zobowiązującej dziecko do opuszczenia terytorium Unii jako całości. Brak jest jednak orzecznictwa dotyczącego sytuacji, w której dziecko musiałoby opuścić terytorium swojego państwa członkowskiego. Sąd odsyłający nie zakłada po prostu, że w opinii Trybunału najlepszemu interesowi dziecka i poszanowaniu życia rodzinnego nie należy nadawać żadnej wagi, w sytuacji gdy w wyniku odmowy przyznania prawa pobytu rodzicowi

dziecko nie musiałoby opuszczać terytorium Unii, lecz musiałoby wyjechać ze swoim rodzicem do innego państwa członkowskiego.

- 34 Zdaniem sądu odsyłającego pojawia się pytanie o to, w jaki sposób prawa podstawowe, o których mowa w art. 7 i 25 Karty, należy wyważyć w sytuacji takiej jak rozpatrywana w niniejszej sprawie i odsyła w tym względzie do opinii rzecznik generalnej Sharpston w sprawie Zambrano (C-34/09). Zgodnie z jej treścią korzystanie z prawa do swobodnego przemieszczania się odbywa się pod ochroną owych praw podstawowych.
- 35 Jeżeli w ramach oceny pochodnego prawa pobytu wystarczy ustalenie, że skarżąca nie musi opuszczać terytorium Unii, wówczas kwestia najlepszego interesu dziecka ogranicza się do stwierdzenia, że jego związane z obywatelstwem Unii prawa pozostają zabezpieczone. Powstaje pytanie, czy można to zaakceptować w tym szczególnym kontekście, jakim jest obywatelstwo Unii.
- 36 Zgodnie z art. 24 ust. 2 Karty we wszystkich działaniach dotyczących dzieci należy przede wszystkim uwzględnić najlepszy interes dziecka. Ochronę najlepszego interesu dziecka należy traktować jak ogólny cel Unii. Nie wydaje się jednak, aby w prawie Unii wyraźnie przewidziano, że organ wydający decyzję musi w każdym konkretnym postępowaniu z zakresu prawa o cudzoziemcach ustalać, co leży w najlepszym interesie dziecka.
- 37 Komitet Praw Dziecka [Narodów Zjednoczonych] w Komentarzu ogólnym dokładnie wyjaśnił, że należy ustalić, co leży w najlepszym interesie dziecka, a także w jaki sposób należy to ustalić. Po ustaleniu na czym ten interes polega należy go odpowiednio wyważyć. W swoim wyroku *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Powrót małoletniego bez opieki)* (C-441/19) Trybunał wskazał na to, że we wszystkich działaniach, w których postępowanie dotyczy małoletnich, należy przede wszystkim uwzględnić najlepszy interes dziecka, jednak nie wypowiedział się tam bardziej precyzyjnie na temat wagi, jaką należy temu nadać.
- 38 Zwrócono się o dalsze uściślenie tej kwestii w sprawie *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Osoby utożsamiające się z wartościami Unii)* (C-646/21). W opinii w tej sprawie rzecznik generalny – zgodnie z rozumowaniem przedstawionym w pkt 54, 56, 58, 60 i 61 – proponuje Trybunałowi, aby ten wziął pod rozwagę, że ocena wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej co do istoty, w której to ocenie nie uwzględnia się w pierwszym rzędzie najlepszego interesu dziecka lub dokonuje się wyważenia najlepszego interesu dziecka bez uprzedniego ustalenia w każdym postępowaniu, na czym ten interes miałby polegać, jest niezgodna z prawem Unii. Zdaniem sądu odsyłającego odpowiedź na pytanie zadane w sprawie C-646/21 jest istotna również z perspektywy pytania prejudycjalnego dotyczącego uściślenia wykładni art. 20 TFUE.
- 39 Niezrozumiałe jest, dlaczego ciążące na państwie członkowskim obowiązki prawne określone w Konwencji ONZ o prawach dziecka i Karcie miałyby obowiązywać w mniejszym stopniu lub nie obowiązywać wcale w przypadku

oceny wniosku o przyznanie pochodnego prawa pobytu na podstawie art. 20 TFUE. Jeżeli zgodnie wykładnią tego artykułu przez Trybunał istotne jest jedynie zachowanie przysługujących małoletniemu synowi praw związanych z obywatelstwem Unii i z tego względu wyklucza się możliwość wywodzenia przez skarżącą pochodnego prawa pobytu z art. 20 TFUE, wówczas najlepszy interes małoletniego dziecka skarżącej nie podlega dalszemu badaniu. Strona przeciwna nie może więc wywiązać się z ciążącego na niej na mocy traktatu i prawa Unii obowiązku polegającego na pełnym wyważeniu najlepszego interesu dziecka we wszystkich swoich działaniach, a zatem także przy podejmowaniu decyzji w sprawie wniosku skarżącej.

- 40) Chociaż ratio legis art. 20 TFUE jest zachowanie przysługujących obywatelowi Unii praw związanych z jego obywatelstwem, to w opinii sądu odsyłającego nie może to skutkować sytuacją, w której bardziej wieloaspektowo pojmowany interes dziecka – taki jak możliwość pozostania w państwie członkowskim i nierozdzielania od będącego obywatelem państwa trzeciego rodzica – nie podlegały dalszemu badaniu oraz nie zostałyby wyważony w ramach oceny wniosku o przyznanie pochodnego prawa pobytu.

e) Poszanowanie życia rodzinnego

- 41) Trybunał orzekł w wyroku Dereci (C-256/11), że prawo do poszanowania życia rodzinnego nie stanowi istoty praw przysługujących ze względu na status obywatela Unii oraz że prawo to samo w sobie nie wystarczy, ażeby sytuację obywatela Unii, który nie korzystał z przysługującego mu prawa do przemieszczania się, objąć zakresem zastosowania prawa Unii.
- 42) W niniejszej sprawie życie rodzinne jest elementem istotnym z perspektywy oceny stosunku zależności. Jeżeli w przypadku skarżącej przyznanie pochodnego prawa pobytu jest wykluczone, wówczas w ramach oceny tego, czy prawo to należy przyznać, życiu rodzinnemu nie nadaje się żadnej wagi.
- 43) Pochodne prawo pobytu służy ochronie skutecznego korzystania ze związanych z obywatelstwem praw obywatela Unii, który pozostaje w stosunku zależności z obywatelem państwa trzeciego. Według sądu odsyłającego takie korzystanie obejmuje nie tylko prawo do swobodnego przemieszczania się, lecz również prawa ujęte w Karcie. Powstaje zatem pytanie, czy dokonując oceny tego, czy skarżącej należy przyznać pochodne prawo pobytu, uzasadnione jest nienadawanie żadnej wagi życiu rodzinnemu dziecka. W procesie podejmowania decyzji strona przeciwna całkowicie pominęła życie rodzinne dziecka.

f) Wdrażanie dyrektywy 2008/115

- 44) Odmowa przyznania pochodnego prawa pobytu oznacza, że skarżąca nie przebywa już dłużej legalnie lub też że wcale nie przebywa legalnie na terytorium państwa członkowskiego, w którym złożono wniosek. Zgodnie z dyrektywą 2008/115 państwo członkowskie musi wówczas wydać decyzję nakazującą

powrót, a obywatel państwa trzeciego – w stosownych przypadkach jeżeli mu to nakazano – natychmiast powrócić do państwa członkowskiego, w którym posiada prawo pobytu.

- 45 Dyrektywa 2008/115 zasadniczo reguluje jedynie wyjazd z państw członkowskich, a nie wjazd do nich. W przypadku odmowy przyznania pochodnego prawa pobytu stwierdza się jednak jednocześnie nielegalność pobytu, a zatem – co do zasady – nakłada się zgodnie z tą dyrektywą obowiązek opuszczenia terytorium Niderlandów. Zgodnie z art. 5 dyrektywy 2008/115 wprowadzając w życie niniejszą dyrektywę, państwa członkowskie należycie uwzględniają – między innymi – dobro dziecka i życie rodzinne.
- 46 Trybunał wypowiedział się już wyczerpująco na temat obowiązku uwzględnienia najlepszego interesu dziecka [zob. wyrok z dnia 14 stycznia 2021 r., Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Powrót małoletniego bez opieki) (C-441/19, pkt 43–47, 51 i 60)] oraz życia rodzinnego [zob. wyrok z dnia 22 listopada 2022 r., Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Wydalenie – Medyczna marihuana), C-69/21, pkt 88–91] *jeszcze przed* wydaniem decyzji nakazującej powrót. Sąd odsyłający zwraca się do Trybunału o uściślenie, czy ten obowiązek ma taki sam zakres i skalę, w sytuacji gdy nie zostaje wydana decyzja nakazująca powrót, ale nielegalny pobyt zostaje zakończony poprzez wydanie obywatelowi państwa trzeciego polecenia, by natychmiast udał się na terytorium innego państwa członkowskiego.
- 47 Sąd odsyłający uważa, iż z przywołanego orzecznictwa Trybunału można wywnioskować, że dla strony przeciwnej musi być jasne, iż dokonując oceny wniosku o przyznanie pochodnego prawa pobytu, musi ona wywiązać się z ciążącego na niej na mocy dyrektywy 2008/115 obowiązku i w związku z tym należycie uwzględnić najlepszy interes dziecka i życie rodzinne, jak również konsekwencje decyzji odmownej. Sąd ten pragnie dowiedzieć się od Trybunału, jak wynikające z dyrektywy 2008/115 obowiązki mają się do oceny wniosku na podstawie art. 20 TFUE.
- 48 W niniejszej sprawie strona przeciwna nie przeprowadziła bardziej dokładnego analizy konsekwencji decyzji odmownej ani tego, czy rodzina spełnia warunki długoterminowego pobytu w Hiszpanii. Sąd odsyłający zastanawia się, czy w sytuacji takiej jak rozpatrywana w niniejszej sprawie w odniesieniu do organów hiszpańskich powstaje obowiązek zbadania, czy możliwe jest dalsze kontynuowanie życia rodzinnego w Hiszpanii.
- 49 Prawa zagwarantowane w art. 7 i 24 Karty nie mają, zgodnie z wykładnią Trybunału, bezwzględniego charakteru. Sąd odsyłający nie zwraca się jednak do Trybunału z pytaniem o to, czy najlepszy interes dziecka i życie rodzinne w Niderlandach niosą za sobą obowiązek przyznania skarżącej pochodnego prawa pobytu. Pragnie on jedynie uzyskać bardziej precyzyjną wykładnię przepisów zobowiązujących stronę przeciwną do polecenia skarżącej, ażeby udała się do Hiszpanii, jak również dowiedzieć się, czy konsekwencje, jakie taki wymuszony

wyjazd do Hiszpanii miałby dla życia rodzinnego, stanowią istotny element podczas oceny tego, czy skarżącej należy przyznać pochodne prawo pobytu, a jeżeli tak, to czy wiąże się to dla strony przeciwnej z obowiązkiem przeprowadzenia odpowiedniego badania.

- 50 Zastanawia się on w gruncie rzeczy, czy ustanowione w art. 6 ust. 2 oraz art. 5 dyrektywy 2008/115 zobowiązania oznaczają dla właściwych organów podobny obowiązek związany z przeprowadzeniem badania w ramach oceny wniosku o przyznanie pochodnego prawa pobytu złożonego przez rodzica będącego obywatelem państwa trzeciego.
- 51 Uściślenie powyższych kwestii jest konieczne, aby sąd odsyłający mógł rozstrzygnąć spór w postępowaniu głównym.

DOKUMENT ROBOCZY